

Васильєв О., інженер (УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого)

Пам'яті Володимира Антоновича Ясенецького заступника головного редактора науково-виробничого журналу «Техніка і технології АПК», кандидата технічних наук, старшого наукового співробітника, академіка Академії інженерних наук України (до 79-річчя від дня народження)

*Спливає час... Десь серед небуття
Сторіччя губляться, не залишивши сліду...
І що таке одне людське життя
В масштабах Вічності або хоч цього Світу?*

*Наш Всесвіт без початку і кінця...
Безмежність... Вічність... Що за величини?
В чому тоді була мета Творця,
Коли він з праху створював людину,*

*Чий вік на фоні Вічності, що мить?
І як цю мить всю правильно прожити?
Як хтось встигає путнє щось зробити,
Та ще і Пам'ять добру залишити?*

*Насправді, Бог дав кожному з нас шанс
Життя прожити праведно і гідно...
На жаль, Бог вибір не зробив за нас...
І більшість помилилась, очевидно...*

Такі, з дозволу сказати, «філософські» роздуми, як правило, не виникають безпричинно, посеред звичайної повсякденності... Повинна з'явитися якась поважна причина, яка змусить тебе на деякий час зупинитися, відволіктися від буденних справ, замислитися про щось таке, що зазвичай узагальнено називають «високими матеріями»... Чому називають саме «високими», а не якимись іншими і чому саме «матеріями», а не також якимось іншим терміном – достеменно, мабуть, невідомо нікому. Просто так звикли узагальнено називати те, що немає чітких форм, меж, якостей... Як, наприклад, безкінечність, вічність, всесвіт...

На жаль, дуже часто однією з таких причин стає не якийсь успіх у житті, не саме життя, а те, що раптово обриває життя назавжди – це смерть близької людини, родича, друга, доброго знайомого... Кожен з нас розуміє, що всі ми – смертні і кожен у свій час має залишити цей світ, що немає виключень з цього закону природи...

Але є люди, я б навіть сказав, особистості, які десяти-

тиріччями працюють у напруженому ритмі, майже не змінюються з роками зовні і складається враження, що час не владний над ними...

Багато хто з нас у житті мав зустрічі з такими людьми, або співпрацював з ними, або навіть мав з такими людьми теплі дружні стосунки...

Ще одним з життєвих спостережень є те, що більшість з таких активних протягом тривалого життя людей живуть так, наче у них немає ніяких проблем, негараздів, ворогів... Їх посмішки, можна сказати, наче випромінюють завжди тепло і доброту... А головне – вони ніколи не скаржаться на життя, здоров'я, сусідів, колег по роботі і т. п. Але основною загадкою для мене завжди була особлива зацікавленість таких людей усім, що їх оточує, якась, кажучи жартома, «патологічна» небайдужість до всього, незважаючи на поважний вік, кількість нагород, звань, високих посад... І така активна життєва позиція зберігається десятиріччями... А зацікавленість навколишнім світом замість того, щоб поступово з роками згасати, навпаки зростає!

Мимоволі починаєш рівнятися на таких людей, тому що стає самому цікаво, що цікавого вони знаходять в тому, що тобі аж ніяк нецікаво... І відкриваються невідомі до цього речі... З'являються нові знання, які стають тобі в пригоді... Ти починаєш по-іншому дивитися на навколишній світ, відрізняти непомітні до цього відтінки кольорів і звуків...

Поступово ти починаєш відчувати ту невидиму позитивну енергію, яку наче випромінюють ці сиві, мудрі і завжди усміхнені аксакали і ловиш себе на думці, що з якогось часу спеціально намагаєшся наче випадково зустрітися з кимось з таких людей, потиснути такій людині руку, почути добре слово... Це, так би мовити, «підзарядка» – і емоційна, і духовна, а не крадіжка чужої життєвої енергії...

Поряд з такими людьми просто комфортно в усіх відношеннях. Ти розумієш шалену різницю в знаннях, життєвому досвіді, міцності переконань між собою і старшою людиною, яку ти поважаєш, і водночас, не відчуваєш себе таким собі недоучем, пташеням або, як то кажуть в армійському середовищі, «салагою»

перед «дідом-дембелем»...

І час від часу відганяєш від себе думку, що колись час візьме своє і ти втрапиш можливість навіть привітатися з людиною, яку вважаєш своїм добрим старшим товаришем або навіть другом... Переконуюєш себе, що цей час настане ще дуже не скоро... Неочікувана трагічна новина в одну мить руйнує всі спільні плани на майбутнє, пригнічує, примушує замислитися про щось невідоме, але вічне...

Більшість людей, маючих за плечима певний життєвий досвід, мабуть, погодяться з думкою про те, що наше життя наповнене парадоксами і, на перший погляд, несумісними протилежностями... З одного боку, дуже добре, якщо життя тобі дарує зустрічі, можливість спілкування або співпраці чи навіть дружби з людьми, яких можна назвати Особистостями з великої літери... Є з кого брати приклад, є у кого чомусь навчатись, є можливість уникнути багатьох життєвих помилок, якщо дотримуватися їхніх принципів, переконань, їхнього стилю життя і побудови сімейних стосунків, їхньої любові до батьківщини, і багато чого, що вони сповідували...

А з іншого боку, коли смерть забирає когось з таких людей з кола твого спілкування, а точніше сказати з самого життя, ти відчуваєш біль особистої втрати. Залишається порожнеча в душі, яку неможливо заповнити новими знайомствами з також цікавими порядними людьми.

От і мені по життю пощастило мати дружні теплі стосунки або незабутні зустрічі з легендарними для мене людьми, і, водночас, довелося відчути біль від того, що смерть зупинила їхні серця...

Перелік прізвищ та імен таких людей є, на щастя, досить довгим... Серед них і бойовий льотчик, Двічі Герой Радянського Союзу Олександр Ігнатович Молодчий, який ще в 1941 бомбив Берлін... Це і наш тричі академік Леонід Володимирович Погорілий, який всього себе присвятив мирній науці, рідній землі, а тепер наш інститут носить його ім'я... І багато інших людей, життя і праця яких були дійсно присвячені наближенню світлого майбутнього нас усіх... Спілкування з такими людьми я вважав за велику честь для себе і зберігаю в пам'яті їхні імена. У когось було більше високих нагород і звань, у когось менше, але всі вони не просто існували якийсь час у цьому світі. Вони своєю працею створювали нашу історію і врешті-решт самі стали невід'ємною частиною цієї історії. Це все дуже дороге для мене люди. І зараз їх немає серед нас...

Ще не виповнилося 40 днів, як раптова смерть забрала від нас ще одну людину, за якою жалкують не лише рідні, а разом зі мною ще багато-багато інших людей. Мова йде про нашого Ясенецького Володимира Антоновича, активність якого, або як ми між собою називали, «моторність», не згасала роками і вважалося, що зносу не буде цьому міцному сивому з молодих літ чоловіку...

Минають дні... Життя продовжується... Але час від часу в голові виникають думки... Як же так? Чому це взагалі могло статися, якщо не було помітно жодних ознак важкої хвороби чи непомірного перевтомлення? Людина день у день ходила на роботу, займалася звичними справами, яких як завжди було багато... Але

ж так було і раніше... Так було завжди, скільки я його знаю...

Але наявний мимоволі гіркий досвід багатьох втрат і такі самі роздуми після кожних поховань, навчили помічати якісь дрібниці, малопомітні ознаки того, що причини, та ще й вагомні, завжди були присутні... У когось боліли рани з часів Великої Вітчизняної... Хтось не без наслідків для здоров'я пережив голодні роки... Хтось багато працював всупереч серцевим сигналам про втому і необхідність перепочинку...

Більшість з нас давно помічали, що наш Володимир Антонович так багато і активно працює, наче побоюється хоч на хвилинку зупинитися, збитися з ритму і потім не ввійти в нього знову... Напевно, це і є однією з перших ознак того, що людина відчуває, що часу її залишається все менше і всупереч цим відчуттям хоче встигнути зробити ще більше ніж тоді, коли попереду були ще роки і роки...

Другою причиною є переламна, а не гармонійна зміна епох... Люди старшого покоління були дітьми війни, які в дуже вразливому юному віці пережили жахи, які не в змозі передати ні книжки про війну, ні кінематограф... Наш Антонович і відноситься саме до таких дітей війни... Тоді люди гуртувалися, щоб вижити, ділилися останнім шматком хліба... Горе, яке увірвалося майже в кожную сім'ю, мимоволі споріднювало серця і душі людей... Люди намагалися жити наче однією великою багатонаціональною сім'єю, бо лише згуртувавшись, могли подолати страшні наслідки жакливої війни, налагодити мирне існування, отримати гарну освіту, незважаючи на змушену тривалу перерву в навчаннях... Коли дивишся документальні кінострічки того часу, починаєш розуміти різницю між справжнім і штучним, між живим звуком і фонограмою, між щирою посмішкою і «радісним фотошопним обличчям» для нікому непотрібного, але глянцевого журналу...

Це була велика Епоха, а її велич створювали прості звичайні люди, вчорашні солдати, вдови, сироти – цілі покоління, які ставали одним цілим і в часи війни, і після Великої Перемоги... Їм є чим пишатися, а ми мали можливість пишатися тим, що це наші діди, батьки, матері... Наші люди все перемогли заради нас і нашого майбутнього...

А потім, на мій погляд, була допущена одна з найбільших історичних помилок, яка полягає в тому, що хтось придумав захистити свідомість майбутніх поколінь від жахів війни тим, що найбільш страшні сторінки війни стали все рідше згадувати, все рідше нагадувати саме про жахи війни, підмінивши розповіді рядових бійців мемуарами великих, як вони самі себе вважали, військових начальників, парадами військової техніки...

Якщо ще моє покоління, а я народився в 60-х післявоєнних роках, відчувало ціну Великої Перемоги, горе тих, хто назавжди залишився сиротою за розповідями живих учасників тих подій, бо ми особисто бачили скалічених війною людей, то з роками ситуація стала змінюватися не в кращій бік.

І це закономірно. Людина, яка ніколи не бачила страшних наслідків війни, не спілкувалася з учасниками боїв, не читала про дітей-героїв, таких як Ліза Чайкіна або Марат Казей, не в змозі уявити масштаби тієї трагедії і величність свого народу, який з честю

пережив цю трагедію... Поступово виростали покоління, які щось чули, але не зрозуміли... Щось проходили в школі, але дуже коротко...

Уявіть собі, яка це психологічна травма для старшого покоління зрозуміти, що вони самі, з благородних начебто намірів, виростили цілі покоління байдужих до їхнього подвигу, праці, ідеалів... молодих людей. Не без зовнішньої «допомоги» в нас не змінилися, а підмінилися цінності, за які гинули мільйони співвітчизників на примарні, так звані «європейські цінності», які самі європейці не в змозі ні сформулювати, ні продемонструвати, ні обґрунтувати, як дійсно цінність... Володимир Антонович належав до тієї Епохи, коли речі називалися своїми іменами...

Люди віддавали борг своїй Батьківщині не тому, що насправді щось заборгували, а тому, що вважали святим своїм обов'язком щось зробити насамперед на благо всієї країни... Сьогодні так звана «комерціалізація всього і вся» проникла в усі сфери нашого життя, наше мислення, нашу ідеологію... Ще деякі живі ветерани сьогодні можуть сказати, що краще було б не воювати, а здатися фашистам... Бо бачите, як сьогодні німці гарно живуть... І ніяка цензура такі заяви не викреслює з ефірів, газет, екранів ТВ...

Таке відверте нехтування подвигом наших дідів і батьків не може не відлунуватися болем в серцях тих, хто насправді бачив війну своїми очима, тих, хто вижив і все зробив для блага майбутніх поколінь... І ось вам «подяка»...

Можливо, я висловлюся досить некоректно, але наша, з тисячоліть складена Історія, є такою величною, що ні Америка, ні Англія, ні Німеччина ... жодна країна в світі не може з нею порівняти власну історію... Так вже сталося історично... І не зможуть порівняти, тому що, вивчаючи детально, немає чим рівнятися... Тому логічно, що нашої Історії заздять... Нашу Історію намагаються принизити, викривити, взагалі викреслити і переписати наново, щоб ми, залишившись без своїх святинь і без своєї історії, попросилися приєднатися до чужої, до речі, також перебільшеної і сфальшованої на свою користь. Чому в американських підручниках переможцями фашизму значаться американці, а не наші діди і батьки? І це безмежне лицемірство, розповсюджене засобами масової інформациї, як виявляється, ефективно працює... Наша молодь мріє про «забугорне» безмарне життя, так звані «нові можливості»... Якщо мені ці речі болючі, то для таких як Володимир Антонович, який був на 25 років старшим за мене, ці питання ще болючіші... Розумієте, якщо сенс свого життя і все, в що ти свято вірив, сьогодні вважається результатом пропаганди тоталітарної системи, тоді і щирі посмішки в післявоєнних документальних кінострічках є несправжніми? Так виходить?

Іще однією з причин раптового відходу з життя Володимира Антоновича стала важка хвороба його дружини. Коли безкоштовна радянська медична система вже зруйнована, а «реформована» сучасна і дуже не безкоштовна допомоги не може, куди звертатися? А ми живемо у віці вільного обігу інформації і знаємо, що відомий багатій Рокфеллер прожив понад 100 років і на це, крім свого, використав ще 7 (!) донорських сердець... Оразу виникає думка, а може десь за великі гроші і змогли б подовжити життя

близькій людині. Але реальність дуже суворая... Ніякими діями Володимир Антонович не міг допомогти людині, яку вважав з собою одним цілим... І змиритися з цим не міг... І з тим, що скоро може залишитися сам... І... серце не витримало.

Не знайшовши в собі сили пережити неминучу, за висновками лікарів, смерть коханої дружини, використавши всі сили на догляд за нею, наш Володимир Антонович раптово пішов з життя... Дехто з нас висловлював думку про те, що у цьому безвихідді для себе Володимир Антонович знайшов єдиний для себе вихід.

На 9-й день після смерті Володимира Антоновича, нам довелося ховати його дружину... На її похороні наш батюшка, отець Михайло, висловився про те, що не лише в житті, а і в смерті, Володимир Антонович проявив себе справжнім Чоловіком. Він пішов в інший світ попереду своєї дружини, щоб приготувати їй там місце... Як би там не було, але проживши разом все життя, дві близьких людини майже разом пішли у Вічність...

І це також змушує замислитися над тим, чи це збіг, чи насправді Бог допоміг цим людям не розлучитися ніколи...

Людина не одразу може змиритися з будь-якою втратою, а тим більше - з втратою назавжди... Але з часом доводиться звикати до думки, що є, на жаль, незворотні втрати, але життя продовжується і потрібно якось жити далі..., займатися звичними буденними справами, посміхатися, радіти якимось приємним миттям нашого буття...

Залишилися роздуми про швидкоплинність нашого буття, приємні спогади про людину, з якою в мене за багато років роботи в одному колективі і життя в одному селищі, склалися дуже добрі дружні стосунки...

Не буду повторювати теплі слова, що були сказані на похороні Володимира Антоновича іншими людьми, лише скажу, що моя думка цілком збігається з висловлюваннями директора інституту Кравчука Володимира Івановича, директора ННЦ «ІМЕСГ» Адамчука Валерія Васильовича, голови ради трудового колективу УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого Бабинця Тетяни Леонідівни, і думками тих, хто не проронив ні слова, пригнічений траурною звісткою...

Осмилення сказаного приходить пізніше, ніж було почуте... Якою була людина, що ми втратили? Автобіографію, заслуги, нагороди... все це можна умістити в кілька рядків речень, цифр, дат... Але хочеться сказати набагато більше.

Про таких людей, як Володимир Антонович, неможливо розповісти з одних вуст і щось не упустити. Я б просто висловився приблизно так: «непересічна багатогранна Особистість». А скільки цих граней – не перелічити...

Справа в тому, що чим би він не захоплювався, він віддавав цьому захопленню всього себе. Щоб уявити, яким він був грибником, потрібно було б поспілкуватися з багатьма колегами і односельцями, які їздили з ним неодноразово кожен рік на гриби у різні йому відомі місця... Щоб уявити, яким він був рибалкою – треба поспілкуватися з багатьма любителями і знавцями риболовлі... Але йому було недостатньо просто ходити рибалити і відпочивати в своє задоволення. Він перей-

мався справами всієї спілки рибалок, зарибленням водойми, охороною її від браконьєрства...

Вдома він також був справжнім господарем, про що свідчить наявність в нього всього різноманіття потрібного в господарстві справного інструменту. До останнього відвідував суботники і паркові дні, де працював нарівні з молодими колегами і косою, і сокирою, і ..., і це все, незважаючи на чималий вік. Що стосується його сім'ї, то це взагалі для Антоновича було щось святе. Хто з нас хоча б інколи не висловлювався вголос, коли були певні негаразди в сім'ї, або діти поводитися не так, як нам того хотілось, або виникали якісь проблеми зі здоров'ям? У Ясенецького, з його слів, завжди було все добре – поруч кохана дружина, слухняні діти, внуки...

Що стосується наукової роботи та випробувань, він завжди був у курсі всіх новітніх розробок, наукових досягнень, винаходів... Він об'їздив за роки своєї праці майже весь простір колишнього СРСР, дальнє і ближнє зарубіжжя... І скрізь у нього зав'язувалися добрі дружні та партнерські відносини, переходячи в багаторічну співпрацю.

Сказати, що він був патріотом свого інституту, свого селища, вітчизняної аграрної науки, це дуже замало... Це було його кредо, його життя, його, так би мовити, пісня...

За 56 років наукового стажу та випробувань в нього накопичилося стільки ідей, знань, досвіду..., що важко собі уявити. На його очах і за його безпосередньої участі формувалася радянська система машин і кращого після розпаду СРСР ще ніхто не зміг придумати, бо то був фундаментальний труд багатьох фахівців, які вдавалися до найдетальніших дрібниць...

Його відрядження в країни ЄС на різні виставки, симпозиуми, семінари... були завжди цілком спрямованими на результат. Підписувалися контракти, привозилися кипи матеріалів щодо техніки і обладнання у сільгоспвиробництві, накопичувалися знання і досвід. Тобто, його поїздки не відбувалися заради самих поїздок. Вони приносили користь і інституту, і аграрній науці країни. Пам'ятаю, як не один раз наші з ним наукові і звичайні співбесіди він доповнював реальними епізодами свого життя, своєї праці, спогадами про конкретних людей, з якими йому довелося спілкуватися, співпрацювати...

Про той факт, що він був по-справжньому інтелегентною людиною, свідчить те, що за 23 роки сумісної роботи я не зміг пригадати жодного випадку, коли б Володимир Антонович перебив чийсь промову, доповідь, розмову або задав питання, не дослухавши звіт чи промову до кінця.

І питання, які він задавав, завжди були доречними, стосувалися самої суті проблеми, її важливості. Ці питання задавалися не з метою продемонструвати власну вченість, компетентність та обізнаність, а з метою допомогти молодому науковцю визначитися з подальшими дослідженнями, втіленням результатів цих досліджень в життя. Так поведуться лише справжні інтелігенти. До того ж він такий був і після вченої ради, і на будь-якому святі, і в побуті. Людина завжди була сама собою і це притягувало до нього людей...

А що далі? Як завжди в таких випадках люди висловлюються про збереження світлої пам'яті, про-

довження справ, втілення в життя всього того, що людина не встигла реалізувати за життя... І, як завжди, на жаль, у своїй більшості слова залишаються лише словами... Чому так? Один з біблійних постулатів звучить так: "Віра без справ є мертвою". Це твердження можна віднести до всього, що нас оточує, до всього, що саме і робить нас людьми – дружба, пам'ять, співчуття, допомога іншим... перелік є довгим і всього не охопити.

Пам'ять – це не лише один-два рази на рік згадування про померлу людину у зв'язку з якимись датами або поминальними днями. Це щось більше... Наприклад, продовження незавершених справ... При цьому, таке поняття, як комерціалізація, абсолютно недоречно... Можливо, це формування залишених нам знань в книжку або збірку книжок... Це підтримка зв'язку з дітьми чи внуками, можливо, вони оберуть той самий шлях і продовжать справи батька чи діда...

Це якісь справи, які свідчать про те, що те, чому померла людина присвятила все життя, не пішло в небуття... Це – Повага... Лише виявляючи в реальних справах, а не демонструючи на словах, таку Повагу, ми отримуємо моральне право на самоповагу... Можемо розраховувати на відповідне відношення наших нащадків до нас самих... Іншого шляху я не бачу...

Стаття надійшла до редакції 17 травня 2018 р.